

Kijk op sterven

Elk sterfbed is anders. De ziekte en symptomen verschillen uiteraard, maar vooral de manier waarop mensen met hun sterven omgaan, maakt elk sterfbed uniek. Toch zijn in het omgaan met naderend sterven wel patronen herkenbaar. Als de professionaal zich hiervan bewust is, kan hij de terminale patiënt beter begeleiden.

De dvd *Kijk op sterven* is bedoeld om kennis te maken met de verschillende 'sterfstijlen' die mensen kunnen hebben. De dvd is een uitgave van de Stichting STEM, een stichting die het praten en denken over sterven wil stimuleren en wil bevorderen dat mensen sterven in de omgeving die ze zelf kiezen. Die omgeving is voor de meeste mensen

thuis. STEM heeft onderzoek laten doen naar de verschillende sterfstijlen van patiënten en komt op basis hiervan tot de beschrijving van vijf stijlen: de onbevengenen, de vertrouwenden, de rationelen, de socialen en de proactieven. De website <http://www.stichtingstem.info> geeft meer informatie over de stichting en geeft een overzicht van de verschillende sterfstijlen. De dvd toont eerst een korte presentatie van deze vijf stijlen. Vervolgens zien we het slechtnieuws-gesprek met deze patiënten en volgen er een aantal lastige situaties voor arts en verpleegkundige. De onbevengene patiënt eist bijvoorbeeld een euthanasie van de dokter en de sociale patiënt durft niet naar huis als de oncoloog is uitbehandeld. De trainer geeft vervolgens een aantal tips hoe de professional

om kan gaan met de verschillende stijlen van die patiënten.

De fragmenten doen soms wat karikaturaal aan, en de moraal van het verhaal zal ons huisartsen niet onbekend voorkomen: goed luisteren naar je patiënt, de vragen van de patiënt verhelderen en vooral ook wat 'judoën'. De presentatie van de vijf sterfstijlen kan bij scholingen zeker een handvat bieden om zorgverleners gericht te leren kijken en luisteren naar patiënten die gaan sterven. ■

Theo Schrijver

Donkers L, et al. Kijk op sterven; inzicht in vijf sterfstijlen van patiënten. Houten: Bohn Staf-leu van Loghum, 2011.

Het hoofd koel houden

Foto: A. Valster

Haaruitval is waarschijnlijk de meest confronterende en stigmatiserende bijwerking van chemotherapie. Hoofdhuidkoeling bij de toediening van chemotherapie kan kaalheid voorkomen doordat de haarwortels door de lagere temperatuur beschermd worden. Hoofdhuidkoeling is echter niet overal beschikbaar, en werkt ook niet altijd. Er is weinig bekend over effect van hoofdhuidkoeling op de kwaliteit van leven van kankerpatiënten.

Van den Hurk et al. onderzochten wat het effect was van hoofdhuidkoeling op het welbevinden van borstkankerpatiënten die met chemotherapie behandeld werden. Hiertoe vergeleken zij 98 patiënten die hoofdhuidkoeling kregen met 168 patiënten die behandeld werden in een ziekenhuis waar dit niet beschikbaar was. Hoofdhuidkoeling voorkwam haaruitval bij iets meer dan de helft van de patiënten, terwijl alle patiënten zonder deze methode kaal werden. Patiënten bij

wie de koeling succesvol was, hadden een iets betere kwaliteit van leven dan patiënten die deze behandeling niet kregen. Het omgekeerde was echter het geval bij patiënten die ondanks hoofdhuidkoeling toch kaal werden. Door de bank genomen had koeling geen significant effect op de kwaliteit van leven. Dit onderzoek laat zien dat hoofdhuidkoeling een positief effect kan hebben op het welbevinden van kankerpatiënten, maar ook juist extra klachten met zich mee kan brengen als het haar toch uitvalt. En dit laatste gebeurt nogal eens. Goed om in het achterhoofd te houden bij de begeleiding van kankerpatiënten. ■

Linda Bröker

Van de Hurk CJC, et al. Impact of alopecia and scalp cooling on the well-being of breast cancer patients. Psycho-oncology 2010;19:701-9. www.geefhaareenkans.nl geeft een overzicht van ziekenhuizen die hoofdhuidkoeling toepassen.